

Легіон імені Симона Петлюри — Антикомуністичне Об'єднання Кол. Військовиків С ov. Армії

ШТУРМ

Військово-політичний журнал ЛЕГІОНУ імені СИМОНА ПЕТЛЮРИ

№ 37 • 1966

JAHRGANG 12

СИМОН ПЕТЛЮРА

(В 40-ВУ РІЧНИЦЮ ЙОГО СМЕРТІ)

«Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашою — так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, всього того, що нація і свідомо, й іраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя».

Ці слова Симон Васильович Петлюра написав незадовго до того, як і його кров полилася, ряснно скроплюючи бруки затишної паризької вулиці.

І з того часу український народ рік-річно відзначає цю дату, згадує академіями, промовами, статтями в газетах і журналах пам'ять Того, Хто в переломові часи української новітньої історії став уосібленим змагань української нації за власну державність.

Минає вже 40 років з часу цієї трагічної події. За ці 40 років народилося і виросло нове покоління українського народу; Україна перейшла Голлоту другої світової війни, коли, не належачи до сторін воюючих, опинилася серед подоланих: з'явилася нова масова українська еміграція, що розкидана по цілому вільному світі, твердо тримає в руках прапор українського національного визволення; з'явилися нові жертви, нові мученики, нові герої; річки української крові полилися на тому тернистому шляху до визволення.

А проте образ Симона Петлюри все стоїть перед нашими очима, як образ найбільшої постаті нації новітньої історії. **Сумну дату — 25. травня 1926 року — ми все відчуваємо, як дату національної трагедії.** І відзначаючи цю дату, ми повинні усвідомити собі, ким був Симон Петлюра для українського народу, усвідомити Його ролю в українських змаганнях за свою державу, усвідомити це не тільки з пістету до Померлого, але й тому, що це усвідомлення стає нам дороговказом для нашої далішої боротьби за здійснення національних ідеалів українського народу.

* * *

«У відповідальні хвилі нашої історії, — в ті критичні хвилі, коли на терезах історії важиться доля українського народу, — з глибини нації постають особи, що на них наче зосереджується вся її потенціяльна сила. Це позначається звичайно в момент національних революцій, коли з найбільшою яскравістю виявляється непереривність державних традицій української нації, життєвість її прагнень до власного незалежного державного життя» (О. ЛОТОЦЬКИЙ).

В часі великого національного зриву 1648 року такою особою був Богдан Хмельницький. В наш час, час великої революції на сході Європи вождем народу, якому доля ввірила провід в державному житті нації, став Симон Петлюра.

Молодим юнаком, семінаристом Полтавської духовної семінарії Петлюра вступає до підпільної української організації, що носила називу: Революційна Українська Партия, скорочено РУП. Організація ця, вперше в підросійській Україні, після довговікової перерви, ставить собі політичним

гаслом Самостійність України. Було це на початку дев'ятисотих років, в часи найтемнішої реакції, що панувала на теренах Російської імперії. Український національний рух в ті часи був слабим, анемічним, до якого горнулися лише одиниці. Але в підсвідомих глибинах української народної душі вже нуртували ті сили, які в 1917 році привели до Національної Української Революції. Почути рух тих сил, прислухатися до вже приспішеного ритму національного життя могли лише ті, хто мав від природи душу, спрятливу до найтаємничіших, найскованіших проявів української національної стихії. Таку спрятливу душу мав Симон Петлюра.

Під час першої російської революції (1905 рік) РУП перетворюється в Українську Соціал-Демократичну Робітничу Партию. Петлюра стає членом цієї організації. Петлюра стає одним із активних членів партії, бере участь у партійних виданнях. Проте, як це стверджують сучасники і твори Петлюри по праці, його зацікавлення йдуть значно ширше, ніж це намічалося вузькою партійною програмою. Він цікавиться не тільки соціально-політичними проблемами, але в першу чергу культурним станом української нації, добре розуміючи, що лише піднесення культурного стану може допомогти українському народові у виборюванні своїх прав. І що найголовніше: у всіх питаннях українського життя С. Петлюра незмінно намагається підкреслити національний момент, дуже часто входячи в конфлікт з своїми колегами по партії, що трималися ортодоксальної платформи.

За часів столипінської реакції Петлюра перебуває в Москві. Заробляючи собі на існування скромною працею бухгалтера приватного підприємства, Петлюра одночасно бере активну участь в українському житті. Журнал «Украинская Жизнь», що він редактує разом з О. Саліковським, вважається росіянами за офіціоз української політичної думки. В цей час Петлюра має досить велику популярність серед українських національних кіл: талановитий журналіст, добрий промовець, активний громадсько-політичний діяч. Але ніхто з сучасників у цій зовнішньо скромній людині не міг тоді добачати тих рис, що за кілька років пізніше виявляться у Петлюри, рис духового вождя українського народу і великого державного мужа. Ніхто, за винятком академіка Ф. Корша, росіянина з походження, але великого приятеля українців і українського національного руху. Ось яку характеристику дав цей академік Петлюрі:

«Українці, — казав він, — самі не знають, кого вони мають перед себе. Вони гадають, що Петлюра — видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не ціла правда. Петлюра — безконечно вищий за те, що про нього думають. Він — з породи вождів, людина з того тіста, що колись у старовину закладали династії, а в наш час стають національними героями. Живе він при несприятливих умовах, не може вия-

вити властивостей своїх. Та хто знає, чи не зміниться все навколо нас? А коли зміниться, буде він вождем народу українського. Така його доля...»

Умови змінилися. Рухнула в грузі імперія Романових, прийшла велика соціальна революція в Москві і національна революція в Києві. І справдилось пророцтво старого професора, знавця людської душі...

* * *

«Вона прийшла, як мрія довгожданна,
І вийшли всі назустріч їй.»

(ОЛЕСЬ)

І Симон Петлюра вийшов теж назустріч Українській Національній Революції. Але в той час, як усі українські провідні діячі присвятили свою увагу соціальним і культурним питанням, що постали тоді перед пробудженням до самостійного життя українським народом, Петлюра, що до то-

го часу нічого спільногого ані з військом, ані з військовістю не мав, ставить для себе інше завдання: розбудову української збройної сили. Могло здаватися, що це завдання не відповідає потребі моменту, потребі і настроям тодішньої доби. Атмосфера тієї доби — це була атмосфера, як казав Винниченко, «пробудженої ніжності», атмосфера безграницього захоплення і віри; вірилося в усе: і в те, що ця війна, перша світова, що ще тривала, — це остання війна, що її переживає людство, і в те, що оце приходять часи здійснення всесвітньої гармонії, часи здійснення національної і соціальної справедливости. Петлюра з геніальнюю прозорливістю, з вродженою йому інтуїцією відгадав, що так воно не є; що насуваються часи, коли взаємовідносини між Україною і Росією доведеться вирішувати в збройних змаганнях; що питання незалежного існування України, як і кожні інші питання історичної ваги, будуть вирішуватися залином і кров'ю.

Служіння українській державності Петлюра починає з того, що стає першим в новітній історії України військовим міністром — генеральним секретарем військових справ. А коли в кінці 1917 року приходить до справжньої війни, до збройного зудару між молодою Українською Народною Республікою і більшевицькою Росією, Симон Петлюра, вже залишивши свій пост генерального секретаря, береться до зброї в прямому значенні цього слова: він організовує військову частину — Гайдамацький Кіш Слобідської України, на чолі якої стає сам, і бере активну участь у військових подіях того часу, захищаючи підступи до Києва, ліквідуючи більшевицьке повстання в київському арсеналі.

За часів Директорії Петлюра бере на себе головне командування українськими військами, стає Головним Отаманом Військ УНР, і це становище, і цей титул він має до самої смерті. Йому, як Верховному Вождеві армії, дає таку характеристику один з найближчих його співробітників по військовій ділянці, командир Української Дійової Армії в 1919 р., а потім довголітній Міністер Військових Справ УНР, військовик за фахом, генерального штабу генерал-хорунжий В. Сальський:

«Кришталево чистий збоку морального, Петлюра фанатично був відданий ідеї української державності і в очах військ він був втіленням цієї ідеї. Він був фокусом, в якому концентрувалися найсвятіші почуття українського вояка, як фокус дзеркала, відбиваючи яскравим промінням любові до Батьківщини ці сконцентровані в ньому почуття. Він ще більше підносив почуття вояцтва до височини самопожертви й завсяття і скеровував енергію маси на надлюдські подвиги...»

У військових питаннях організаційно-технічного характеру він покладається завжди на своїх близких співробітників — військових фахівців, вносячи завжди корективи, яких вимагали дух й обставини часу. Революціонер по натурі, він, може, часами й переходив в революційному запалі ті межі, що ставить воєнна наука. Але в більшості він так глибоко розумів істоту часу, що його зауваження були слушними й незаперечними. Його військові співробітники вчилися у нього розуміти істоту двигаючих іmpульсів армії і творити національну армію, здібну до великих подвигів.

І розуміючи значення військової сили, вміючи цю військову силу творити й дати їй надхнення до великих чинів, Симон Петлюра залишає нам заповіт:

«Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло — Незалежна Держава Українська — перетвориться в дійсність... Отже: не забуваймо про меч: учімся міцніше тримати його в руках»...

* * *

Але військова сила, але збройні змагання для Симона Васильовича Петлюри це тільки засіб длясягнення мети. Мета ж для нього — Українська Державність.

«В українську державність ми віруємо, українську державність ми ісповідуємо, в її неминучості ми переконані», — каже Він. — «Для нас вона є до певної міри живою реальністю, бо ідею її

ми носимо в серці, бо її духом, потребами овіяні все життя».

Глибокі ідеологічні та життєві стимули народніх змагань до державної незалежності стають порукою непереможності тих змагань.

«Ці змагання, — глибоко переконаний Симон Петлюра, — лише стримано, тільки ж не вбито. Їхне живе джерело розлилося по артеріях національного організму і свою живучу і животворчу функцію провадить, набираючи в цьому процесі нових сил і шукаючи нових шляхів для осягнення нацією її державної мети».

Петлюра розуміє величезне історично-переломове значення факту постання Української Держави і тих років боротьби за державність. З сорокрічної відстані ще більше ми розуміємо значення цих фактів. Повороту назад, до одної і неділимої Росії, до малоросійських губерній в ній бути не може; про суверенність України говорять сьогодні й сучасні можновладці московські; Україна стала членом ОН, на мапах світу фігурує наша Батьківщина, як окрема державна формaciя. І ми розуміємо, що цього всього не було б, коли б в історичних роках 1919-1920 Симон Петлюра, будучи головою Української Держави в цій переломові роки, не надав би змаганням за українську державність тієї гостроти, того патосу, тієї розмежованої виразності, без яких проблема української державності і на сьогодні ще блукала б манівцями федералістичних та автономних розв'язань. Наша фізична програма в боротьбі за незалежну державу означає в дійсності велику моральну перемогу української національної ідеї.

Відомий американський соціолог ділить історичні постаті на ті, що творять історію, і на ті, що тільки впливають на перебіг історичних подій. Петлюра насправді творив українську історію тих часів. Ми не можемо собі уявити, яким річищем пішли б події тих років, якби не було, чи не стало б тоді Симона Петлюри. А проте Пе-

тлюра не був диктатором в поточному розумінні цього слова. Він сам говорить в час великого, хоч і часового тріумфу української справи:

«Багато висловлено слів довір'я до тої праці, яка припала мені в участі на добро українського народу. Та мушу сказати, що ці слова перебільшенні. Я демократ і думаю: коли тепер відчувамо

Бій під Крутами

Мал. Леоніда Перфецького

ґрунт під ногами, коли у нас є віра, все це повинні ми перетворити в чин. Всю справу доконав через мене народ».

А. В. Прокопович, прем'єр Уряду УНР в 1920 році і в рр. 1926-1942 так характеризує С. Петлюру:

«Петлюра, оскільки я знаю, ніколи не тікав одівіповідальності і ніколи не вагався перед самими рішучими кроками, коли почував їх потребу. І він умів накладати свою волю і людям і подіям. Таким він був під час оборони Києва від більшевиків, коли завдяки цій обороні Українська Центральна Рада мала час проголосити незалежність України; таким він був в повстанні проти Скоропадського, де йшло про честь незалежної України; таким він залишився і ввесь час збройної боротьби з більшевиками. В таких випадках і умовах він умів бути і «диктатором». Але лінія його життя, його національної праці не була лінією «диктатора» в тому розумінні слова, яке встановилося в нашу десбу... Його лінія проходила по шляхах справжнього національного демократичного вождя, що згадує про свою владу тоді, коли *res publica est in pericolo* (Батьківщина є в небезпеці)».

Коли в листопаді 1920 року перед переважаючими силами ворога військо Української Народної Республіки примушене було покинути рідну землю, разом із ним на еміграцію вийшов Уряд УНР і ввесь адміністративний апарат. І тут, на еміграції, Симон Петлюра, разом з урядом, приймає далекоягле рішення, що має своє значення і на сьогоднішній день: уряд УНР не ліквідовується, лише залишається в екзилі, як легітимний уряд українського народу, як протиставлення тому маріонетковому урядові УССР, що був накинутий українському народові Москвою. Це рішення надало на послідуючі часи всім змаганням ук-

Одна із перших карт поділеної Росії, що з'явилася у німецькій пресі.

На ній зазначені також межі

Української Народної Республіки.

О. К. ДАНИЛЕНКО-ДАНИЛЕВСЬКИЙ

Україна в світлі цифр та історичних фактів

ДОВІДКА

Основними передумовами для розбудови кожної великої держави є: 1. Територія й населення. 2. Власна економічна база. 3. Своя національно-духова культура та її змаг до життєздатності, тверда воля, державницький хист до розбудови власної держави, як рівно ж боездатність та велика любов до своєї Батьківщини, жертвеність, високий рівень національної свідомості й політичної зрілості, перевірені досвідом історичного буття.

Чи готовий український народ на даному історичному етапі свого розвитку, при цих гріях згаданих факторах, як також маючи урожжні етнічно-психологічні обдарованості, до відтворення своєї державності? На це може дати об'єктивну й вичерпувачу відповідь мова цифр і фактів, що тут подаємо.

I. ТЕРИТОРІЯ Й НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Широким лісостепом, родючим чорноземом простяглась українська земля від Карпат і до Кавказу, через басейни багатих рік: Дніпра, Дністра, Буга, Дону, Кубані, через старий прадавній шлях «Із варяг у греки», покрита золотими руна-ми дорідні пшениці, розкішними садами, виноградниками, пасіками, темними гаями, пасовиськами-луками. Земля, що в середині земної кори начинена багатими покладами різних і рідкістних металів та мінералів. Це — шпихлір Європи. Рай на поверхні та золоте дно в її лоні.

За часів Великокняжої держави князя Володимира Великого ця українська територія дорівнювала трьом мільйонам квадратових кілометрів. Козацька держава часів гетьмана Богдана Хмельницького вміщала 300 000 кв. кілометрів і до 7-ми мільйонів населення. Українська Народна Рес-

райнської еміграції, її боротьби за права українського народу, її стремлінню придбати для українського народу приятелів на міжнародному формі виразно державницького характеру.

Відповідно оцінюючи роль і значення еміграції, Симон Петлюра накреслює програму праці для неї, програму, що залишається актуальною і по сьогодні:

«Закон розподілу національних сил поклав на нас, — пише він, — тих, що живуть тепер на чужині, певну пайку праці, яку тільки ми — більше ніхто — й можемо виконати. Вона полягає в бережному плеканні державних традицій, здобутих під час кривавої боротьби, в утворенні та розвитку культурних цінностей, потрібних для нашого всебічного звільнення, і в широко закроєній програмово-інформаційній роботі, тісно зв'язаній як зі справою нашої визвольної боротьби взагалі, так і з поодинокими її потребами зокрема... Кожне з цих завдань, в міру того, як ми його реалізуємо в тій чи іншій частині, зміцнює нас самих, а одночасно піднімає шанси наші назовні, в опінії зовнішніх політичних і громадських сил. Ігнорувати цю опінію і не рахуватися з нею —

публіка при Симоні Петлюрі виносила 630 000 кв. кілометрів та зверх 40 мільйонів населення.

За статистичним переписом на 1. 1. 1938 р. всі етнографічні землі — Великої України, Галичини, Буковини й Закарпаття дорівнювали 931 000 кв. кілометрів, з населенням України по всьому світі 53,6 мільйонів.

Територія і населення Європи мали на той час такий вигляд:

Росія 6 мільйонів кв. кілометрів площа та 136 млн. населення.

Україна 931 тисячу кв. кілометрів площа та 53,6 млн. населення.

Еспанія 505 тисяч кв. кілометрів площа та 21,1 млн. населення.

Німеччина 469 тисяч кв. кілометрів площа та 66 млн. населення.

Швеція 449 кв. кілометрів площи.

Польща 389 тисяч кв. кілометрів площа та 32,2 млн. населення.

Італія 310 тисяч кв. кілометрів площа та 41,8 млн. населення.

Румунія 285 тисяч кв. кілометрів площа та 18,6 млн. населення.

Англія 244 тисяч кв. кілометрів площа та 46,5 млн. населення.

Чехія 140 тисяч кв. кілометрів площа та 15 млн. населення.

Франція 540 тисяч кв. кілометрів площа та 42 млн. населення.

З ШВИДКІСТЮ ЛІТАКА

Існує модель надшвидкісного поїзда світу. Вона створена французькою фірмою. Однорейковий мотовагон може розвивати швидкість 500 кілометрів на годину. Рухатиметься він на повітряній подушці.

свідчило б про брак у нас чуття дійсності та вміння розважувати питому вагу тих чинників, що можуть мати реальне значення в справі осягнення нами національної мети».

* * *

Симон Петлюра, як людина, як державний діяч, як вождь українського народу, належить вже історії. В новітній історії українського народу, в історії ставання українського народу до незалежного життя Симонові Петлюрі належить привале місце.

Але та справа, якій він служив, якої він став символом, ще не завершена. Довершувати її маємо ми, сучасне покоління українського народу. Хай же для нас заповітом служать слова Симона Петлюри:

«Кров, пролита для цієї величної мети, не залихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відграватиме ролю непокоюючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене й кличе на продовження розпочатого».

Кров самого Симона Петлюри є для нас таким ферментом.

З наведеного бачимо, що Україна по розміру території й густоті населення перевищує великих європейські країни: Англію, Францію, Італію.

ІІ. ЕКСНОМІЧНО-ПРОДУКЦІЙНА БАЗА УКРАЇНИ

Вона складається із добувної й обробної промисловості, віжкої й легкої індустрії, завершуючи циклом сільсько-господарчої промисловості та рядом інших, допоміжних галузів народного господарства. Загальні перспективи розвитку промисловості на українських землях були й є дуже сприятливі. До цього мавмо такі колосальні об'єкти:

1. Вугільний Донецький Басейн. 2. Залізно-рудний Криворізький басейн. 3. Ртутний Донецький Басейн. 4. Прикаспійський нафтovий басейн. 5. Манганцевий-нікопільський басейн.

Ці окремі басейни дуже добре пов'язані між собою територіальною рівниною та комунікаційною мережею шляхів, які в'яжуть Донбас із Запоріжжям і Кривим Рогом. Вони привозять руду з Кривого Рогу до Донбасу, а в протилежному напрямку вивозять вугілля. Крім основних цінних руд, якими так шедро обдарована наша земля, ми ще мавмо свою вітчизняну промисловість: 1. Древоборну, переважно в Карпатах і н. Поліссі. 2. Паперову — в зоні лісів. 3. Кустарно-промислову: вишивки, галтування, килимарство. 4. Гончарно-керамічні вироби: художній посуд, фігури тощо. 5. Цукроварство — де першої світової війни, 1913 року — в Україні було 197 цукроварень, що виготовляли 1,2 мільйонів тонн цукру. Укрупнених 160 цукрозаводів в Україні в 1940 році, виготовляли 110 млн. пудів цукру. В Європі українське цукроварство стояло на другому місці після Німеччини. 6. Млинарство — мавмо 600 великих парових і водяних млинів, в зоні лісостепу. 7. Олійництво базувалось на власній сировині, переважно із сояшнику з переробкою 120 тисяч тонн на рік, та це ще не задовільняє потреби селення Олійниці розміщувалися в південно-східній частині України: Катеринодарі, Симферополі... 8. Великі консервні підприємства: м'ясні розміщувалися по всіх великих містах України; рибні в Очакові й Одесі; овоче-огородні в Херсоні й Криму, там же й винарство. 9. Броварництво розвинено слабо. Гуральництво в зонах цукрових заводів. 10. Шкіряна промисловість, як фабрична, так і кустарна, розвинена по всій Україні. 11. Текстильна промисловість розвинена недостатньо. Це була політика російських царів, щоб узалежнити Україну від Росії.

Але основною базою в народному господарстві аграрної України було сільське господарство та допоміжній йому сектор. Роль українських земель у збіжжевій продукції світу, до свого сусіда й «старшого» братів показують ось такі числа:

МОСКВА ГОТУЄТЬСЯ ЗАХИЩАТИСЬ?

Щоденник «Крищен Саенс Монітор» передав, що совети будують споруди довкола Москви й Ленінграду. Ці споруди, правдоподібно, включають апаратуру і зброю проти ракетних атак.

За офіційними даними, советські збройні сили в сучасну пору начислюють 2 423 000 людей.

Продукція (лишки) збіжжя цілого світу для експорту до імперіалістичної війни 1913 року виносила 41,4 млн. тонн. На Україну припадало цих лишків 8,6 мільйонів тонн, що складає 21% світового експорту, або 32% всіх збіжжевих лишків в Україні.

До вивозу поодинокі культури розміщалися ось так:

Пшениці 4,3 млн. тонн, що складає 20% до світового й 98% до Росії.

Жита 0,6 млн. тонн, що складає 21% до світового й 75% до Росії.

Ячменю 2,7 млн. тонн, що складає 43% до світового й 73% до Росії.

Бівса 0,3 млн. тонн, що складає 9% до світового й 27% до Росії.

Кукурудзи 0,7 млн. тонн, що складає 9% до світового й 84% до Росії.

Разом 8,6 млн. тонн, що складає 21% до світового й 80% до Росії.

Україна аж до часу, поки європейськими ринками не заволоділо американське збіжжя, було справжньою житницею Європи. Як також вивозили за кордон багато худоби та продуктів скотарства, садовини, меду, яєць, тощо. Україна брала активну участь у всесвітній торгівлі та була одним із перших продуцентів Європи, аж до марксо-лєнінської реорганізації народного господарства в Україні. Це яскраво стверджує баланс за 1913-ий, рекордний рік, що по продукції зернових та інших культур ще й досі застався непереможним.

Україна в торговельному бюджеті світу: в мільйонах золотих карбованців та відсотках:

Вивезено:

1. Збіжжя й муки на 235,3 — 31,6%
2. Насіння 6,5 — 0,9%
3. Висівки й жмыхи 11,7 — 1,6%
4. Худоби й продуктів скотарства 52,9 — 7,1%
5. Садовини й огород. 3,0 — 0,4%
6. Хемічні товарів 4,7 — 0,6%
7. Вугілля й коксу 49,8 — 6,7%
8. Цукру 264,7 — 35,6%
9. Руди та необроблених металів 115,9 — 15,5%

Разом: 744 — 100%

Привезено:

Матеріалів з дерева 37,11 — 2%

Льону й коноплі 5,5 — 1,7%

Мануфактури на суму 197,0 — 59,5%

Нафти та її продуктів 13,2 — 40%

Мінералів обробних і необробних 1,6 — 0,5%

Металів обробних 10,1 — 3,1%

Інших матеріалів 66,5 — 20%

Разом: 331,30 — 100%

Різниця на 413,2 млн. золотих карбованців, які Україна щороку викидала й не садила — не повертає. Тобто дармом віддавала: пшеницю, муку, продукти сільського господарства та 50% цукру. За кордони України йшло 91% усіх харчових продуктів у сировинному стані. До Росії йшов майже весь цукор, руда і всі метали. Україна була не тільки що самовистарчальною, а годувала всесьче Росію своїм хлібом та ще багато своїх продуктів експортувала на європейські ринки.

Урожайність зернових та інших культур залежить від якості ґрунтів, її хемічного складу, кліматичних умов та ступені хліборобської культури. Людина може природні умови, в деякій мірі, змінити, вносячи на тваринне угноення, запліднюючи мікроорганізмами ґрунти, може дістати високий урожай і на поганих ґрунтах. Цьому допомагає спеціально виплекане на селекційних станціях насіння, та агрокультурна обробка землі з правильними сівозмінами. Тому найвищий урожай мають зараз ті країни, що застосовують низьку хліборобську культуру, як: Данія, Бельгія, Німеччина, Швеція. Найнижчу агрокультуру мають: РСФСР, Білорусь, Україна, Балканські країни, що виснажили й розвалили структуру своїх ґрунтів, довели до упадку врожаї та стали перед гострою сільсько-господарською кризою — нестачею продуктів споживання.

Починаючи з часів Переяславського трактату 1654 року Україна швидкими темпами, була втягнута в економічну систему Росії в той спосіб, що всі лишки с.-г. продукції поступали на внутрішній ринок Російської імперії, або складали значну частину експорту, що ним розпоряджала не Україна, а «старший» брат.

За р.дянських часів ситуація набагато погіршила, коли реквізіціями, пляном до двору, екзекуціями забирали в селянина до останньої зернини і цим створили небувалий в історії людства в роках 1932-33 голод в Україні, що заніс під землю зверх 7-ми мільйонів найкращих хліборобів, національно й політично зрілих селян.

Загальна площа СССР дорівнює 8 245 000 кв. миль, із яких тільки 6% припадає землі для хліборобства.

Загальна площа України виносить 175 000 кв. миль, із них придатних ґрунтів для хліборобства 68%. Як бачимо, відсотки непомірні, коли примітивні ґрунти міряються з висококультурними. Так само посівна площа зернових та всяких культур в Україні складає зверх 20% до загального масиву СССР. Тобто більше, як П'ЯТУ частину до всього Советського Союзу.

Ось посівна площа в Україні по роках в мільйонах гектарів:

Роки:	1913	1934	1938-
			стабілізовано.

Зернові культури: 20 710 300 20 200 200 17 766 600

(Подав В. Тимошенко: «Український збірник». Кн. 4. Стор. 152. Мюнхен, 1956 р.).

Загальна продукція зернових в мільйонах центнерів в Україні та відсотки до питомої ваги СССР, за роки:

1913 р. 204,8 мільйонів центнерів до Росії.
1930 р. 227,2 мільйонів центнерів 27% до СССР.
1931 р. 183,4 мільйонів центнерів 26% до СССР.
1932 р. 146,5 мільйонів центнерів 21% до СССР.
1933 р. 222,9 мільйонів центнерів 24% до СССР.
1934 р. 123,3 мільйонів центнерів 13% до СССР.

З таблиці бачимо, що за 40 років советського господарювання тільки два роки — 1930 і 1933 дали невеличкі надвишки зернових, а тоді знову впали та були 38 років нижчими.

В цьому розташуванні агрономічних культур видно тенденцію, спрямовану на витиснення зернових та заміну їх технічними культурами. Площу зернових, приблизно, зменшено на четверти-

ну. Зате збільшено технічні й кормові: буряки цукрові й кормові, картоплю столову й кормову — горільчану, моркву столову й кормову, кукурудзу столову й кормову, горох, обох сортів, квасолю, брюкву, ріпу, гарбузи, кавуни, огірки, капусту, помідори та інше; аби «наздогнати й перегнати» Америку.

Це плянування на практиці за відсотками посіву різних культур в Україні виглядає:

Назви культур:	Роки: 1913	1928	1940
Зернові	90,5%	78,9%	66,4%
Технічні	3,5%	8,9%	9,6%
Городньо-баштанні	0,9%	3%	2,6%
Картопля	2,7%	5,4%	5,6%
Кормові	2,2%	2,7%	15,6%
Інші	0,2%	1,1%	0,2%

Як бачимо, картоплі збільшено в два рази, технічні майже в три рази, кормові у ВІСІМ разів, а зернові зрізано майже на четвертину. Нічого бавити советських громадян пшеничниками, нехай троцька кормові буряки, моркву, гарбузи, кукурудзу, брюкву, ріпу та капусту, бо «вегетаріянці» довше на світі живуть. Це не анекдота, це реальна підсоветська дійсність. Отака статистика! Отакі відсотки! Видно, що у визначені засівної площині були під увагу не економічні постулати, а маркс-ленінську «мудрість» та хрущовську «практику».

III. ЕНЕРГЕТИЧНА БАЗА ТЯЖКОЇ ІНДУСТРИЇ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ПИТОМА ВАГА ДО СССР (У %••%)

Енергетичну базу України складає Донецький басейн з усіма його розгалуженнями та старий Дніпро-Славута, що на своєму хребті носив човни з купцями: «Із варяг во греки», та пестив «завзятих, чубатих слов'ян». Багатства й ресурси цих двох джерел — невичерпані. В геологічному профілі — Донецький індустриальний басейн — це прадавнє дно великого моря. Довгі тисячоліття відбувалися процеси розпаду й нарощання земної кори, поки рослинність перетворилася у кам'яний вугіль. Тому вугілля є — рослинний продукт. Море поступово входило у свої береги, а болота висохли й перетворились у плодородні поля. В процесі різних геологічних катаклізмів вугільні пласти прийняли різну форму.

Від Білгорода простяглися крейдяні гори, як свідки морського дна, з мільярдами черепашок, — як продукт живого розпаду. Тільки за наших часів досліджено, що простори Донбасу, як на поверхні, так і в своїх надрах, мають грандіозні й невичерпні добувні ресурси.

Ще під час озівських походів Петро Первий у 1696-му році біля Лисичанська мав зустріч з козаками, що подали йому великий кусок вугілля. Цей кусок був пізніше вмурований у стіну залишного вокзалу в Катеринославі з надписом: «Сіє не нам, но нашим потомкам полезно будеть» — Петро I. Ось уже добігає 300 років, як Петро Первий глянув ненаситим оком на українське вугілля.

І дійсно, в 1873 році біля Лисичанська була збудована перша шахта — «ДАГМАРА», в якій працювали каторжани, бо т. м знайдені кільце з нарушників каторжан. Вони рубали вугілля, з поті чола, кайлами. Незабаром прибув англієць

Юз з капіталом і чужинці почали розбудовувати Донбас. По 20-ть пар волів підвозили степом великі врубові машини. За півстоліття серед степу виросло нове індустріальне місто Юзівка, що концентрувало навколо себе 320 шахт, із них 180 кустарних «мишоловок». Царський уряд дрімав. Він не був зацікавлений Донбасом й радо здавав концесії. Концесіонерами були: англійці, французи, бельгійці, поляки, що їхній вкладений капітал досягав 90%. Німці мали тільки одну шахту та американці зовсім не брали ніякої участі. Російський капітал виносила ледве 10%. Український Донбас опинився в чужих руках. Українські селяни також мали на своїх полях до 200 колодязів-шахт, що діставали вугілля на 15-20 метрів глибини, хоч таке вугілля вважалося не доброкісним, проте мало попит. За сто років Донбас змінив своє обличчя. Життя забило промисловим водо-граєм. В надрах Донбасу залягає:

1. Велике родовище живого срібла біля ст. Микитівки, на весь ССР.

2. Великі поклади кам'яної солі біля Бахмута та в Слав'янську.

3. Порцелянова руда біля Артемівська, що мільйонер Кузнецов виробляв дорогий і взагалі посуд.

4. Золотоносна руда в районі Микитівки — російська «панама», що скрахувала. В 1935-му році знайшли тут «золотоносний кряж».

5. Кам'яне вугілля.

6. Великі поклади крейди на ст. Прорізна, що з неї добувають різні корисні соди, в тому числі й каустичну соду й гази, тощо.

7. Рідкісні кольорові метали добувають біля Алчевська.

Та коли б всі ті багатства, що є в надрах Донбасу, викинув на світ Божий, то потекла б молоком і медом українська земля. В Донбасі нараховується 380 шарів-гатунків кам'яного вугілля, що мають 380 геологічних назв. Це колода атласних карт. Донецький басейн має повну шкалу вугілля від, м'яких родів, аж до антрациту включно, що має ідеальну якість. Совети зі своїм «демпінгом» на міжнародному ринку, цим якістним антрацитом замілювали очі «капіталістам», гворячи на цьому свою марксо-ленінську політику. Запаси вугілля поділяються на три категорії:

1. Готова сировинна база відкрита на 1000 метрів глибини, з колодязями в 10 метрів ширини в діаметрі.

2. Запаси не підготовані.

3. Та всі інші запаси, що дорівнюють 180 мільярдів тонн.

В царські часи видобувалося вугілля до 100 мільйонів тонн за рік. В 1937 році, в часи найвищої «стахановщини» видобуто 142 мільйони тонн. Зараз цей видобуток подвоївся. Нормально треба видобувати 200-300-500 мільйонів тонн на рік і тоді вистачить цих запасів на тисячу років. Пласті мають товщину від 0,5 до 2-х метрів. Ідеальний, чистий від домішок пласт є 1,6 метра товщини. Пласті на півметра не годяться для експлуатації.

Напочатку кайлом, з каганцем на грудях: «Бог — помоць!» — тяжко було відривати від породи кусок її тіла на тисячу метрів глибини при температурі тепла 40° Цельсія. Нарубати, вивезти на саночках до колодязя. До цього різni небезпечні

води, гремучі гази під землею. Але часи змінилися. Зараз працюють удосконалені, виробові машини, що підривають пласт на два метри товщини та конваєром подають на гору. Техніка — темпи. Перегони.

Донбас ще й на сьогодні — це терен експериментів. Ні царська, ні советська Росія потрібних капіталів у його розбудову не вкладали, а тільки нещадно експлуатували багатющі надра, висмоктуючи його скарби та витягаючи останні соки й жили з трудолюбивих робітників, що 45 років закріпачено працюють на «всесвітню революцію».

Могутній, оспіваний народом, український Дніпро, — це біле золото в Україні, що відограс потужну енергетичну силу для своєї нації й чужого ССР. Перша велика гідроелектростанція на Дніпрі була збудована в роках 1927-33, що зветься «Дніпробуд», що була зруйнована німцями й знову відбудована, дає 3,3 мільярда кіловат/годин електроенергії на рік. Вона тягне на собі всю тяжку індустрію України й подає енергію в РСФСР.

Друга, гідроелектростанція збудована на Дніпрі в роках 1950-56, що зветься Кахівська та має потужність 351 000 кіловат, випускає 1,4 мільярда кіловат/годин річно. Так само працює для тяжкої індустрії в Україні й для «старшого» брата.

Третью величезну спорудою на Дніпрі є Кременчуцька гідроелектростанція, збудована протягом 1954-60 рр., потужність якої дорівнює 624 000 кіловатів, що дає 1,5 мільярда кіловат/годин електроенергії на рік. Разом Дніпро дає за рік 6,2 мільярда кіловат/годин. Цим можна освітити всю Європу, а в Україні — ще й сьогодні села темні. Бо ця енергія не туди тече, куди треба.

Відкриваючи 29-го липня 1962 р. Кременчуцьку гідроелектростанцію на Дніпрі, Микита Хрущов сказав: на Дніпрі заплановано збудувати ще три потужні гідроелектростанції: Київську, Дніпропетровську і Канівську, а тоді дослівно додав: «Цими днями відбулася знаменна подія — введення в дію лінії електроперев'їчі Добротвір-Тиса, по якій енергія українських електрівень почала йти в Угорську Народну Республіку та через її сітки також в об'єднану енергосистему: Чехо-Словаччини, Польщі й Німецької Демократичної Республіки. На черзі встановлення такого

РАКЕТОПОШТА

Скоро на конвертах листів багатьох жителів Європи з'явиться новий напис: «Ракетопошта». Проект першої керованої поштової ракети уже розроблено. Її призначення — перекидати кореспонденцію між Лондоном, Парижем, Римом та іншими великими містами.

За один рейс ракета допрівлитиме близько тридцяти кілограмів поштового вантажу. Лет відбуватиметься на висоті двадцяти одного з половиною кілометра. Цей незвичний поштар, працюватиме на твердо-рідкому паливі. Перед тим, як спуститися на землю, перестають працювати двигуни, а в останні секунди вмикаються спеціально гальмове обладнання. Це забезпечить м'яку посадку контейнера з поштою.

зв'язку з енергосистемами Болгарії й Румунії» («Свобода» з 3-го серпня 1962 р. ч. 147).

Ось на кого працювали 45 років українські робітники, селяни й інтелігенція. Ось куди потече випродуквана в Україні електроенергія. Ось як на далі Москва загрібає жар чужими руками — впрятти український народ на віки вічні у фараонову колісницю рабства й поневолення, зробити вільний народ василом червоної імперії для праці на «свесвітню революцію». Але доба «військового комунізму» давно минула. Вирошли нові генерації, що не купалися в крові комуністичної революції; вони байдужі до лідерів-провідників комунізму, їх не задовіляють маркс-лєнінські догми; вирошли студентська опозиція, що нічого вже не сприймає на віру. Відродилися російські «нігілісти»-«різночинці», що сприймають світ розумом, та невдоволені советським реалізмом, вимагають зближення з західноєвропейським світом через скасування залізної заслони, притягнувши до Росії нових думок: науки, філософії, мистецтва. На очах комуністичних вожаків виростає нова численна советсько-буржуазна течія власників-«обогащених», що орієнтується на капіталістичний світ; не надійним є робітник, колгоспник, інтелігент, що зберігають свою життєдайну енергію для бездушної механічної советської держави. Хоч вони мовчать, але напружено думають і ждуть не погіршення, а тільки покращання державної системи. Народ сподівається на демократію, різні свободи, матеріальний добробут, культурний побут життя, він уже не хоче бути рабом червоної імперії; не хоче будувати українських потуг-гідроелектростанцій, щоб ними освітлювати сателітні поневолені народи в ім'я «широкої російської душі». Сателітам потрібне національне самовизначення, а тоді вони себе самі освітять! Важка шапка Мономаха. Скоріше вона полетить разом з комуністичною головою!

ВИСНОВКИ

Питома вага української сільсько-господарської продукції до СССР.

1. Україна має 68% площи доброкісних, культурних ґрунтів для хліборобства зернових і технічних культур.

Советський Союз Соціалістичних Республік має таких ґрунтів тільки 6%.

2. До валового збору різних культур, цілої сотні підсоветських народів, Україна вливає — 22% своєї готової продукції та постачає харчами п'яту частину СССР, тобто годує 44 мільйони різнонагідічних людей своєю продукцією — безкоштовно. Це по кількості людей — друга Україна.

3. Розміщення чорної металургії в Україні (у %/%):

Назва району:	чавун	сталь
Донбас	45,7	38,9
Придніпров'я	41,3	46,4
Приазов'я	13,0	14,7

Разом 100,0 100,0

4. Питома вага України в тяжкій індустрії СССР (у %/%):

Назва металу:	Роки:	1940	1955
чавун		62,2	49,0
сталь		47,1	37,2
валіцовування		47,7	37,4
В середньому —		51%	41%

Отже, половина тяжкої індустрії СССР належить Україні.

5. На міжнародній шкалі середньомісячного видобутку чавуну й сталі в різних країнах світу Україна виглядає (у %/%) та мільйонах тонн:

Країни: чавун: 1938 р. 1954 р. сталь 1938 р. 1954 р.	США	1,6%	4,4%	2,4	6,7
Україна	0,7%	1,2%	0,7	1,2	
СССР	0,6%	1,2%	0,8	1,5	
Зах. Німеч.	1,2	1,0	1,5	1,4	
Англія	0,6	1,0	0,8	1,5	
Франція	0,7	0,9	0,7	1,1	
Японія	0,2	0,4	0,5	0,6	

Як бачимо, продукцією чавуну Україна в 1954 році була на рівні з Советським Союзом і стояла на 4-му місці світу, поступаючись лише перед Сполученими Штатами Америки. Перед війною Україна спустилась на 5-те місце. Причина падіння питомої ваги України в продукції чорної металургії в СССР — це перенесення і розвиток металургії на Сході СССР — за Уралом, протягом і після другої світової війни. Зате Україна в металургії випередила: СССР, Англію, Францію, Японію.

Якби всі ці надра української землі: Донбас та гідроелектробуди заставили служити Україні, то Донбас зробив би Україну найбагатшою країною світу, а Дніпро своїми спорудами освітив би українську землю. Карти політичної стратегії світу, розташовані на національне самовизначення колоніальних і поневолених народів світу принесуть ясний і соняшний день нашій тисячолітній Україні.

IV. КУЛЬТУРНО-НАЦІОНАЛЬНА БАЗА

1. Українська державність велиокняжих часів, що лежала на головному шляху «із Варяг у Греки» опинилася під перехрестям впливом двох великих культурних огніщ Риму й Греко-Візантії, бо ще на світанку державного життя мудра княгиня Ольга пов'язувала Київську Княжбу Русь як з грецьким цісарем Константином Багрянородним, так і з римським королем Оттоном I. Геніяльний онук її кн. Володимир Великий побудував державу на взірець скандінавських народів та переніс християнську культуру з Греції, а його син Ярослав Мудрий став основоположником духовної освіти, книжності, церковно-архітектурного будівництва та законності, що написав кодекс під назвою «Руська Правда», в якій зложив основи права на Русі. Він, що став лицем до латинського світу, практично переломлював оті культурні впливи двох світів.

Перший збудував у Києві духовну школу на 300 учнів, заснував митрополію Української Автокефальної Православної Церкви та ще побудував світські школи: в Чернігові, Володимири-Волинському, Галичі. В цих школах вчили математики, грецької, латинської та німецької мови. Духовенство писало книги та перекладало з грецької та древнє-болгарської святе письмо. Як також світські люди керували в адміністраційних установах, вели торгівлю, як внутрішню так і зовнішнім світом. Отже кн. Ярослав Мудрий подбав за підготовку духовних і світських національних кадрів української інтелігенції. Як відомо, вже тоді, крім мови книжно-старослов'янської, була

ще мова народня-українська, якою написав невідомий геніяльний автор «Слово о полку Ігоревім» — свій неперевершений до цього часу літературний пам'ятник.

Як бачимо, велиокняжий період українського самостійно-державного життя, що протягом 540 літ, характеризується наявним зростом української культури, яка була перенесена з грецького й латинського світу та буйно прищепилася і розквітла на українському, матірному ґрунті. Виявилося цілий ряд знаменитих письменників і філософів того часу, як: митрополит Іларіон, Клим Смолятич, Кирило Туровський, як теж Лука Жидята, Теодосій Печерський, Яків Mnіх, літописець Нестор, Мономах, Георгій Зарубський, Серафійон та інші.

2. Період українсько-литовського співжиття на протязі двох з половиною віків характеризується добрими взаєминами українських та литовських князів, гегемонією української культури в Литві. Українська мова, як державна, панувала на литовському княжому дворі. Князь Ягайло та Вітовт листувалися між собою по-українському. «Руська Правда» на Литві стала в основу «Литовського Статуту», в якому записано що «всякий писар у Литві повинен навчитися читати й писати по-русські», тобто по-українському, бо це була мова держави.

З присиднанням українських та литовських земель до Польщі, після Люблінської унії 1596 року, розгорілась боротьба поляків з українцями за культурну перевагу. Виникла гостра полеміка в справі релігійній, та разом з цим у кінці XVI-го й на початку XVII-го століття, як продукт інтелектуального обміну думок, виникають на дворах великих українських князів-магнатів та по більших містах України скучені духовно-культурні вогнища, як: у Львові Львівське братство, що мало свою друкарню й школу; у Києві Київське братство, що мало бурсу, шпиталь, колегію, а пізніше при митрополіті Петрі Могилі — Духовну Академію. Фундатором, як Львівського, так і Київського братств, був гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. Крім цих були братства у Вільніус, Менську, Більську, Брєсті, Слуцьку, там же й друкарні.

Великі духовні вогнища були нез дворах: українського гетьмана Григорія Ходкевича в Заблудові, князя Юрія Слуцького в Слуцьку, в Острозі на Волині князя Константина Острозького, що заложив духовний «Триязичний Ліцей» (грецький, латинський, український). Скрізь тут були друкарні та працювали гуртки великих, учених людей.

Цей період України під Литвою та з Польшею позначається, насамперед, заснуванням і поширенням друкарства в Україні, поглибленим наук та філософії й появою цілого ряду визначних українських учених, письменників, філософів, як це: Юрій Рогатинець, Гарасим і Мелентій Смотрицький, Христофор Бранський, Клирик Острозький, Петро Могила, Францішек Скорина, Єлисей Плетенецький, Йєв Борецький, Захарій Копистинський та найбільший полеміст Іван Вишненський. З Києва покликали українських учених на Москву. Ці вчені понесли туди європейські науки й були організаторами шкіл, капель, писали твори та були першими вчителями, про-

фесорами, виправляли книги, бо знали добре грецьку й латинську мови. Україна, як у княжих часах мала культурну перевагу на Литві, так і потім постачає освіту в Московщину, просвіщаючи відсталу країну і народ.

3. Козацька держава часів гетьмана Богдана Хмельницького досягла великого культурного розквіту. Всеноціональним осередком освіти була Київська Могилянська Академія, як також середні школи-колегіюми та семінарії у Чернігові. В кожному селі була церква й народна школа. Там учили дяки-«пиворізи», що скінчили Київську Духовну Академію, або семінарію. Про освіту в Україні часів Хмельницького згадує у своєму «Щоденнику» подорожній архидиякон Павло Алепський із Сирії, що був тоді з митрополитом в Україні, він записав таке:

«Козаки опінували край, поділили землю між собою, рубають ліси й випалюють коріння; засівають землю; бувши перед тим в неволі й пониженні, живуть тепер — раді, веселі, свободні. Набудували соборних церков, поставили прегарні ікони, святі іконостаси, корогви; з новим запалом почали вони проголошувати свою віру; дуже пильно займаються всі наукою, читанням і співом церковним. Письменних особливо побільшало від часу Хмельницького; продовж, Боже, ім'я твоє, що визволив ці мільйони православних від кормиги їх ворогів». Дивується, що всі діти, навіть сироти, вміють читати, а жінки всі письменні.

За гетьмана Івана Мазепи Київська Академія була головною школою не тільки для духовенства, але й для світського громадянства, а саме: «Весьму суспільству нашему благопотребного, де сини малоросійські в науках свободних мають наставлені». На взір Київської Академії, при Мазепі були засновані вищі школи: в Чернігові, Переяславі. В Київській Академії вчився Григорій Савич Сковорода, пізніше український філософ та російський пост-письменник і вчений Михайло Ломоносов — «архангельський мужик». Там училося зверху двох тисяч студентів з усієї Слов'янщини. З неї вийшли такі українські діячі і вчені: Теофан Прокопович — реформатор церкви в Росії, Степан Яворський, Георгій Кониський, що були реформаторами Москви. Про любов українців до науки писав чужинець Тепчов гетьману Кирилові Розумовському з приводу заснування університету в Батурині таке:

«Про охоту люду малоросійського до науки немає чого й сказати, більше її завдання заведено школи, без жодної помочі від уряду, а учеників, хоч вони зажадали вченья не мають ні яких нагород, не тільки не меншає, а все більше й більше стає».

Другий сучасник гр. Шафонський свідчить: «...Про українців мусимо сказати по правді, що вони дуже охоче йдуть у науку: не тільки діти заможніх, а навіть найбідніших міщан та козаків з доброї волі до школи йдуть».

Цей період Козацької Держави, що тягся 134 роки, приніс Україні в середині XVIII століття найвищу національно-державну мудрість, філософа Григорія Сковороду, що став відомий на весь світ, та ще багато вчених, що вийшли з Київської Академії.

В часи національного ренесансу Української Держави 1917-1920 років українська культура,

Віт. БЕНДЕР

Де вихід?

(РОЗДІЛ З НЕДРУКОВАНОГО РСМАНУ «ФРОНТОВІ ДОРОГИ»)

6.

Юрко почав нудьгувати. Вже майже два місяці жив на правах цивільного; поглядав через вікно на вулицю, по якій кожного дня, погано зодягнуті солдати, тріючи себе рухом, марщували на фронт. В такі моменти він ліз в кишеню, діставав білий білет, дивився на його якусь мить,

що була 200 років «під московським караулом», як сфінкс з попелу постала й розквіла буйним цвітом, як було то за часів Хмельницького й Мазепи. Вже при Українській Народній Республіці, коли міністром освіти був проф. д-р Іван Іванович Огієнко (зараз Митрополит в Канаді) в Україні було 4-ри університети: в Одесі, Харкові, Києві, Кам'янець-Подільському, само собою у Львові. В кожному повітовому місті була українська гімназія, в кожному селі — школа. Крім цього, з трьох тисяч автокефальних амвонів і 30-ти катедр лилось Божественне слово на рідній мові. До цього ентузіазму, патріотизму і бажання служити Рідній Землі, бо служити людям, то служити Богові!

Як бачимо, культурно-національна база українського народу проходить через три державно-творчі формациї та близьку виявляє себе в трьох періодах державності, як нація з сталою європейською культурою, що має за собою тисячоліття. Тільки військові та революційні катаклізми, що пронеслися бурею і вогнем та залишили кров'ю всю землю, принесли в Україну на вістрях багнетів маркс-ленінську доктор — цю нечувану й фальшиву філософію, що вже скоро 50 років мордує світ.

Але нехай нас не страшить брутальна сила комунізму-большевизму. Ніяка імперія на злочинстві й терорі довго вдергатися не зможе. А вона вже економічно й морально підмита. Вона вже захитається і неминуче завалиться, а на її руїнах постане вільне життя національних організмів, постане знову до свого державного життя Українська Народна Республіка, уряд якої перебуває й активно діє в екзилі.

— о —

Для написання довідки «Україна в світлі цифра та історичних фактів» використано джерела:

1. «Географія України й сумежних країв» — д-р Вол. Кубійовича, вид. Іння Krakiv-Lviv, 1913 р., 517 стор.
2. «Історія України» — Миколи Аркаса, видання Київ-Ляйпциг, 1920 р., 684 стор.
3. «Український збірник», видання Інституту для вивчення СССР, книга 4, Мюнхен, 1955 р., Ол. Ахримович, стор. 152-180.
4. «Український збірник», видання Інституту для вивчення СССР, Мюнхен, книга ч. 6, д-р Вс. Голубничий, стор. 54-67.
5. «Лекції по краєзнавству», проф. Плохих, лютий 1945 р., Ашаффенбург.
6. «Свобода» з 3. серпня 1962 р., ч. 147.
7. «Нове село» з квітня 1962 р., ч. 1.

о. К. ДАНИЛЕНКО-ДАНИЛЕВСЬКИЙ

і відходив від вікна. Дезертир... Відчував, як при згадуванні цього слова, в його середині все переверталось. Шура, помітивши раптовий занепад його настрою, швидко кидала порання в хаті і підходила до нього.

— Чому таєкий сумний? — ласково питала вона.

Юрко відходив від неї до бікна і дивився мозчки на колони солдат. Загризала совість. Он вони, такі ж загнані в минулиму, як і він, такі ж нещасні, як і всі, йдуть на фронт, щоб вмерти там, або, проливши кров, відійти в затілля на короткий спочинок. Менше, як 100 кілометрів на захід хлопці його віку вмирали тисячами кожного дня. Напевно вони мріяли про щось краще, ніж про постійні вибухи ворожих стрілен. Напевно вони також не хотіли вмирати, та й хто ж на цьому світі хоче вмирати? Здавалося йому, отут, в цій теплій хаті, що набуттям білого білету він не зрадив тих, кого хотів, а оціх ледве плентаючих по пасніженній дорозі вояків. З кожним днем він переконувався, що його втеча з армії — це ніякий вихід. Щось мусіло бути краще, щось таке, що не робиться поодинці, щось таке, ім'я чому знаходиться спільно.

Рана на його руці зажила, дякуючи кропітливому доглядові Шури. Рука затягнулася молоденькою шкірою і коли він виходив з хати в одній сорочці, відчуває, як ця шкірка найскорше мерзла. І коли він відчуває, відчуває, що ця темна кімната — це тюрма. Правда, тут же поруч була Шура, було що їсти й погуляти, але нудьга викінчувала його, як довгий і тортуруючий допит слідчого. І Юрко почав думати, як повернутися до армії. Але нічого не міг придумати. Викинути білет і наново зареєструватися по пашпорту — небезпечно. Печнуть допитуватися, чому так пізно зголосився до реєстрації, коли його рік був мобілізований в перші дні війни. Призначатися за рану — дезертирство і розстріл. Знав лише одно: Шура він мусить покинути.

В цей день Юрко хідрив із самого ранку. Шура виглядала дуже заклопотаною, бо здогадувалася, що він надумав щось надзвичайне. Вона довго слідкувала за його замріянним виглядом обличчя, потім таки не втерпіла і сказала:

— Ну скажи мені, що тебе мучить?

Він зустрів її очі, якось вдячно дивився в їхню глибину, а потім відповів:

— Багато речей...

— А саме?

— Довго перечислювати...

— Назови хоч одну.

— Прошу — дезертирство...

— Ти знову све — кинула вона з докором.

Помовчала хвилину, а тоді:

— Ти нудьгуеш. Ось що: ти казав, що добре граєш на барабані. Підемо сьогодні до моїх знайомих, вони мають барабани. Організуємо товариство. Правда, будуть самі дівчата та молодиці. Може прийде якийсь заквартираний лейтенант. Розважиш нас. Згоди?

— Та підемо, — недбало кинув Юрко.

Шурі ця відповідь не сподобалася, але щоб не загострювати розмови, вона вдала, що не помітила байдужості в його словах.

І вечером вони пішли до Шуриних знайомих. Зібралися молодиці й дівчата і нетерпеливо чекали, коли вже гість закине пас баяну за плечі. Коли він врешті заграв, кімната наповнилася зриром веселості. Відразу всі забули за війну і почалися співи.

Співали всі разом. Було видно, що жінки збиралися тут частіше і вже встигли заспіватися. Дівчата одна поперед одної намагалися Юркові подобатися і якщо б в інші часи, він напевно був би вдоволений з товариства. Та тепер, хоч і відвів душу парою мелодій, поправити свій настрій так і не зміг. Сум його позолі передався і жінкам і ті з них, що намагалися ще рятувати цей вечір, скоро зрозуміли, що це марне намагання. Внедовзі дехто підвівся і почав лаштуватися відходити. Юрко поставив баян, перепросив жінок за брак настрою і пішов до вішалки. В цей час двері відчинилися і до хати зайшов військовик, офіцер. По двох шпалах на його петлицях Юрко бачив, що перед ним був майор. Якось інстинктивно Юрко кинув піджак на ліжко, рвучко зробив пів поворота до майора. Рука його занеслася ніби для салюту, а опам'ятавшись, він зробив нею якусь криву, ніби хотів захопити в жменю повітря. Відвернувся геть, коли майор привітався з жінками. Свое «Добрий вечір» кинув через плече. Всі жінки дивилися на Юрка, як на дива-ка. Лише на обличчі Шури виднівся переляк.

Майор здіймав у цьому мешканні квартиру. Очевидно, якщо б Шура знала, що Юрко отак легко зрадить своє перебування в армії, вона б повідомила його наперед. Навпаки, вона була свято переконана, що білет в кишені Юрка був найкращою протекцією у випадку, якщо б хтось із військових до нього причепився. Та вийшло так, як вона ніколи не сподівалася.

Баркан поволі зодягався, стоячи спиною до майора. Вичікував, поки той піде до своєї кімнати. Але майор залишався по середині кімнати, ніби чекав, поки Юрко повернеться до нього обличчям. Нарешті майор не витерпів і сердито кинув:

— Молодий чоловіче!

Баркан повернувся. Зустрів суворі очі офіцера і закліпав повіками.

— Хстів би вас дещо спитати, — сказав майор і показав рукою на двері своєї кімнати.

Юрко без слова пройшов наперед і відчинив двері. Слідом за ним зайшов майор і засвітив гасову лямпу. Це була невеличка кімната, в якій заledве поміщалося ліжко та стіл. Офіцер попросив Юрка сідати на ліжко, а сам почав роздягатися. Відійшов до дверей і голосно попросив господиню приготувати чай. Потім дістав цигарки і почавкував Юрка.

— Куріть, — пропросив він членою і засвітив сірник.

Коли Юрко спорожнив легені від затяжки, майор спокійним голосом сказав:

— Ви є солдат, адже так?

— Ні, ви помиляєтесь...

— Виша розгубленість і поспіх, з яким ви хотіли мені засалютувати, вказують радше, що ви — солдат, — провадив майор.

— Може показати вам білий білет? — викликавши запитав Юрко.

— Скільки ви заплатили за нього? — без надуми врізав майор.

Юрко відчув, як кров прилилася до його голови. Аж потемніло в очах від сміливого ствердження майора. Офіцер, побачивши Юркову розгубленість, усміхнувся і спокійним тоном вів далі:

— Вибачте мені мою прискіпливість і не бійтесь мене. Ваші папери мене менше всього цікавлять, бо я не з О.О. Дивлюся на вас і ви видаєтесь міні вдумливим, розумним чоловіком. А от не можу додуматися, що вас змусило стати дезертиром, га? Невдоволення, кривда в минулому, смерть рідних з вини влади? Мусите знати, молодий чоловіче, що не ви один покривджені. Багато з нас таких...

Майор підвівся і засклав руки за спину. Йому, видно, хотілося крокувати по підлозі, але не було місця. Він лише обернував довкола і знову сів.

— Подобається мені, що ви совісний чоловік, — провадив майор. — Ви так розгубилися при зустрічі зі мною, що не полишає ніяких сумнівів у тому, що ви чесна людина, загризена совістю. Може я збираю у вас час, але хотів би поговорити з вами відверто. Знаєте що? Мені самому не хочеться воювати. Вдома я залишив дружину і доньку і часто мені хочеться плюнути на оцей хаос і втекти до них. Мільйони інших солдат воліли б зробити це саме. Але це не вихід. Мільйони тих наших солдат, що встремили багнети в землю на початку війни, вимерли в німецьких таборах. Їхні надії не справдилися. Іти за їхнім прикладом, це значить запрошувати ймовірну смерть до себе в гости. А ситуація тепер така, що війну ми провадимо самі; провадять її ті, що на своїй шкірі найбільше відчули минулі неподобства влади. Ті ж, що ніби вели нас, що день і ніч кричали про свою готовість вмерти за «октябрь», як ми й сподівалися, виявилися дешевими душами, що безсоромно втекли на Урал, в Середню Азію і далі. І залишили нас ні з чим, лише з голими руками. А ми тримаємо фронти і рішенні їх втримати, бо це єдина нагода зайняти ключеву позицію і диктувати свої вимоги владі. Ми посадаємо зброю і нас мільйони. І це від нас залежить дальший хід війни. Не здається вам, що це добрий час для шантажу? Хіба не в сучасну пору ми мусіли б домагатися поступок, і не лише на час війни, а й на наступні роки? Але осягнути цього тяжко, бо, треба сказати правду, інші мільйони молодих людей, отаких як ви, не хочуть взяти рушницю в руки, а швидяються по запіллях, чекаючи, поки їх застукають летючі відділи і постріляють, як кріликів... Якщо ви думаете, що я говорю нісенітниці, можете йти своєю дорогою. Якщо ж ви хоча трохи поглядете мої думки, тоді ви візьмете від мене літер і відсазу ж подастесь на Ворошиловград. Там ви зголоситеся у військовому комісаріаті без ніяких труднощів, бо в літері я зазначу, що ви були затруднені в моїй частині, як фахівець...

Юрко слухав офіцера уважно. Деякі його висновки звучали досить наївно і тоді Юркові хотілося усміхнутися. Але факт, що майор не побоявся викласти свої думки отакому випадковому зустрічному, вливав в Юрка прихильність до ма-

О. Го.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТУНИ -- ГРАДУАНТИ КЛЯСИ 66-С

Закінчення певного періоду в житті людини залишає тривалий спогад на ціле життя. Найбільше радості та вдоволення, а заразом приемних спогадів приносить кожному закінчення шкільної науки. Кожний, що кінчав гімназію чи університет, чи на американському терені «гайскул», або «коледж» з приемністю згадує той день «gra-

дуації», коли у великій параді вручувано абсолювентам-градуантам іхні дипломи.

Закінчення школи — градуація є нераз початком життєвих успіхів молодої людини. Знаємо з пресових повідомлень, що спеціальні урочистості супроводять градуації випускників військових академій, коли то молоді старшини розходяться

йора і змушував подивляти його. Він викладав свої думки з безмежною вірою в них, так ніби все, що він говорив, мало сповнигися завтра. Юрко ніколи не припускав, що армія ще мала таких людей, як майор. Баркан встав з ліжка і тихо сказав:

— Добре, я візьму літер. Чи можете прийняти мене завтра ранком?

— Будь ласка... — усміхнувся майор і протягнув свою руку.

Вийшовши з кімнатки, Юрко побачив господиню, що поралася біля груби, і Шуру, що зажурена сидла за столом. Вгледівши його, вона миттю скопилася і пішла йому назустріч.

— В чому справа? — спитала вона поспіхом.

— Все в порядку, Шура. Йдемо додому...

Дорогою він розказував їй про свою розмову з майором і не ховався із своїм пляном відійти завтра вранці. Шура скліпувала, але перевонавшись, що затримати його вже не вдастся, не озивалася...

Цілу ніч вона прасувала білизну йому на дорогу, пекла, смажила.. Прийшовши до нього, побачила, що він не спав. Дивився в стелю, перебираючи в пам'яті моменти, про які вона ніколи не знатиме. Схилилася над ним. Притулилася своєю гарячою щокою до його і сказала:

— Може ти не любив мене, але мені тепер все байдуже. Твоє перебування в цій хаті робило мене безмежно щасливою. Дякую тобі за найчарівніші години. Ти відійдеш і знову пустка буде моєю подругою. Знову в душі створиться велика порожнечка...

Її гарячі сльози стікали на його шию й їхня теплота, як струм, бігла до серця й розчулювала його. Роки ж ви безсталані, часи розперезані! .. Довкруги скільки хороших, простих людей, що, здається, лише й живуть на те, щоб комусь помогти, щоб когось потишити, щоб прикрасити комусь хвилини... А дороги простягаються вдаль, а душу полонить поклик, незрозумілій, якийся чужий, а страх огортає людину і вигріває в ній безвідповідальність перед собою і іншими! Простягаються дороги і кличуть вдалечінь. І треба йти, і треба лишати позаді себе серця і сльози...

Підсунув руку під її спину, обхопив її уста своїми і разом з нею впав у човен солодкого забуття.

Ранком, лише зійшло сонце, він разом з Шурою стояв біля квартирі майора. Офіцер уже чекав на нього, зодій, готовий іти з ним до кам'яниці частини. Йшли втрьох. Майор пару разів поглянув на Шуру і спитав Юрка:

— Дружина?

— Ні, родичка...

Думав, що це вразить Шуру, але вона, ніби дотримуючись своїх вчоращих слів, що їй «все тепер байдуже», взагалі не зареагувала на це пояснення.

Коли майор виповнював літер і дійшло до впису прізвища й імені і Юрко сказав «Баркан Юрій Павлович», офіцер пронизуючим поглядом подивився на нього і перепитав:

— Юрій Баркан?

— Так...

— Страйвайте, стривайте... Ви були у Львові в 1939 році?

— Якщо ви хочете спитати, де моя оркестра, — скоротив розмову Юрко, — то відповім: розтанула, пропала, розлізлася по дорогах війни...

— Пам'ятаю, пам'ятаю ваші виступи, — тоном співчуття провадив майор. — Гарна була оркестра! Ніколи не сподівався, що зустріну вас в такому закапелку та ще й в ролі безпритульника... Шкода. Невже й інші наші мистецькі сили скитаються отак по дорогах війни, розорошені, забуті, нікому не потрібні?

— Не знаю, товаришу майор...

Подавачи літер Юркові, майор ще сказав:

— Як знову одягнете уніформу, намагайтесь пов'язатися з штабом фронту, в якому опинитеся. Скажіть їм, що ви диригент і хотіли б знову склопити оркестру. Фронти тепер ніби устabilізувалися і приходить до такого-сякого порядку. Я знаю, що зараз робляться заходи до організування фронтових труп і мистецьких колективів, щоб хоч трішки розважити солдата та піднести його дух...

— Дякую. Намагатимусь щось робити...

Потиснув майорову руку і вийшов на білу вулицю, де на нього чекала Шура з клунком.

— Не забудь же писати до мене, Юрку, — раз за разом повторювала Шура.

Вона намагалася триматися врівноважено, але не витримала, і як вийшли за село, плакала ридма.

Відходячи від неї, Юрко відчував, як серце видзвонювало якимось алярмом. Віддаляючись, він часто оглядався і бачив її, одиноку, чорніючу на білому фоні снігу. Постать її все зменшувалася, але ще довго він міг определити її підняту руку, що вимахувала прощання. Так стояла вона з піднятю рукою, поки він не втратив її із свого зору...

Вона була гарною жінкою, лояльною, великорідною. Вона була жінкою, яка надовго лішиться в пам'яті. Місяці і роки можуть минати, але пам'ять про таку жінку — ніколи...

по різних частинах, щоб засвоєне знання якнай-краще зужити для добра своєї батьківщини.

Звичайно, абсолювенти видають спеціальний «звіт» — клясову пропам'ятну книгу, яка являється історією кляси, а заразом і пам'яткою на майбутнє, згадкою про викладачів, приятелів молодості, про молодечі стремління та життєві пляни.

16. жовтня 1965 р. на летунській базі «Вебб» у Тексасі (США) відбулася градуація і роздача дипломів 41 молодому старшині американського летунства — кляси 66-с, які протягом вишкільного періоду називали себе «літаючими козаками».

А відзнакою у них був червоний тризуб на чорному полі. Тогочина градуація джетових пілотів була тим цікава, що слова «Україна», «український» були не тільки загально вживаними, але й усіма шановані та респектовані. Це перше в градуаційних церемоніях котройнебудь американської військової школи стільки було сказано про Україну, її оце вперше таож 40 абсолювентів різного національного походження, засвоїли собі досить основне знання про Україну, її історію, її значення, та вперше таож — український тризуб є відзнакою частини.

Хорунжий Степан Олек, отой 41-й абсолювент школи, українець з походження, роджений в Америці, був промотором «українізаційної» акції у своїй частині. Його ініціативі треба завдячувати, що відзнакою вишкільної частини став «тризуб», його і його батька ініціативі треба завдячувати, що видання пропам'ятної книги спонзорували українські інституції, між іншим, православна катедра св. Володимира, православна церква св. Софії, ОДУМ, відділи УНС, католицька катедра св. Миколая, церква св. Йосифа, ОДВУ, МУН, Золотий Хрест, спортивне т-во «Леві», Т-во бізнесменів і професіоналів, Українська щадниця «Тризуб» (всі організації з Чікаго) і ні одна українська комбатантська організація, яких на терені Чікаго с декілька.

Я не хочу високопарно твердити, що оця описана подія переважить терези нашого визволення, що американський уряд покінчить з русофільською політикою й перейде на українофільську. Ні! З притиском хочу одначе підкреслити, що завдяки патріотичному — не вузько партійному — наставленню однієї особи, українська визвольна справа здобула поважне число гарячих прихильників, але без порожньої, дуже часто нереальної партійної (української) фразеології, стали нашими приятелями. Не тільки команда й управа школи, але й вищі команди; не тільки самі курсанти, але, шляхом кореспонденції, й іхні родини; не тільки найближча родина присутня на градуаційних церемоніях, але й запрошені гости та стаціоновані на тій базі летуни були свідками теплих слів подяки президента кляси хорунжого Роберта Бакстера, який у присутності командира школи полк. А. Ф. Тауте, головнокомандуючого американських повітряних сил Пацифіку ген. Гунтера Гарріса молодшого та інших вищих старшин летунства, висловив батькові хор. Ст. Олека, інж. Миколі Олекові і тим українським організаціям, що допомогли видати пропам'ятну-градуаційну книгу, найщирішу подяку.

Гучні оплески були виявом признання. Ще ніколи на таких урочистостях стільки не говори-

лось про Україну та цікавилось активністю американських українців. Хор. Ст. Олек, як одиночний українець з походження у школі, виголосив також принагідну промову. «Літаючі козаки», як себе назвали, одержавши свої «крила», одержали й різні призначення — деято поїхав до Європи, інші до Азії.

Пропам'ятна книга абсолювентів кляси 66-с оправлена в чорну півшкіру з червоним тризубом по лівій стороні, білими мініябраторами джетів і білим написом «Літаючі Козаки» — робить приемне, чепурне зовнішнє враження. На 74-х сторінках доброго паперу поміщені знімки команди школи, інструкторів і абсолювентів. Для кожного курсанта-абсолювента відведена повна сторінка, де крім знімки в парадній уніформі є знімка коло учебного літака, в летунському комбінзоні з тризубом на лівому рамені, а таож знімки, що характеризують приватне життя (дружина чи діти) абсолювента. Для українців найцікавішою являється перша сторінка пропам'ятної книги «Class 66-s salutes», що подаємо в українському перекладі: «Рідко коли появляється така дедикація, як оця, у пропам'ятній книзі (випускників військової школи — прим. О. Го.). Ще рідше кляса має щастя мати спонзором патріотичну групу, з якою лучать її сильні цілі. Ця патріотична група виявляє безмежне довір'я до кляси 66-с, ставши фундатором вишкільної відзнаки та пропам'ятної книги. Український тризуб був гербом у безчисленних битвах, охороняючи західний світ і все що найдорожче — свободу й волю, з глибокою пошаною і зобов'язанням до світливих традицій тризуба носить його кляса 66-с і готова продовжувати оборону тих вартостей, які і він (тризуб) обороняє. Кляса 66-с з пошаною присвячує оцю книгу американцям українського походження».

Чи можна собі уявити кращу дедикацію? Чи можна було короткими словами краще висловити значення і вартість тризуба? Як родина М. Олеків, так і всі, що допомогли у тому величному ділі, можуть бути горді з виконаного діла.

«Під час усіх урочистостей на летунській базі я був зворушений, бо ніколи раніше не чув я стільки висловів симпатій до українців та її змагань. Я думаю і переконаний, що ми здобули багато приятелів», — були слова інж. М. Олека, батька молодого старшини-летуна (також колишній старшина американських збройних сил).

Закінченням святкувань одержання «крил» для молодого хор. Степана Олека, була дружня зустріч близьких приятелів родини в четвер 28. 10. 1965 р. в одному з ресторанів Чікаго. В приемній, дружній атмосфері зійшлися приятелі, щоб вис-

МАШИНА, ЯКІЙ НЕ ПОТРІБНА ДОРОГА

Одна з американських машинобудівних компаній разом із командуванням армії США провели в Гренландрі випробування всюдихода «Карабас» на повітряних подушках. Машина пройшла по арктичній місцевості 78 миль за 2 години 25 хвилин або на 9 годин швидше, ніж це вдається зробити іншим машинам. Її не потрібні ніякі дороги. Вона, не збавляючи швидкості, досягає круті схили і підйоми, перескакує тріщини в льодах до 5 футів. Її швидкість в умовах Артики — до 60 миль за годину.

Радіоприймач у... роті

У США трапилася така подія. Двоє людей обійшли майже всіх лікарів свого міста. Вони скаржилися, що час від часу чують голоси, які пропонують їм купити то холодильник, то мило. Чується «хор ангелів» тощо.

Лікарі спочатку гадали, що обидва пацієнти просто психічно хворі. Однаке психіятри встановили, що ці люди здорові.

Нарешті лікар Генрі Пухарик звернув увагу, що обидва «хворі» лікували зуби в одного й того ж лікаря. Тут то все й вияснилося. У цемент для пльомб було добавлено домішку карборунду, кристали якого є напівпровідниками. Вони й приймали короткохвильові радіопередачі.

ловити захоплення і побажання родичам та молодому летунові багато вояцького щастя в майбутньому.

Дуже добрим товстмайстром був директор української позичково-щадничої спілки «Тризуб» П. Пуцило, який зачитав присутнім дедикацію кляси 66-с, а також запрошуав до слова приятелів та знайомих.

Всі промовці підкреслювали велику пропагандивно-освідомлючу працю, що її виконав серед американського різнонаціонального середовища хор. Степан Олек. Зворушені були й родичі, які дякували всім присутнім за участь у їхньому родинному святі.

На самому кінці зустрічі взяв слово хор. Ст. Олек, який скромно й без спеціального патріотичного патосу подякував своїм родичам та тим українським організаціям, що підтримали його морально і прийшли з матеріальною допомогою у виданні відзнаки та пропам'ятної книги. Спеціальну подяку висловив міг. Орестові Городиському за виготовлення короткої історії «Тризуба», яка була без застереження прийнята та апробована вищою військовою владою.

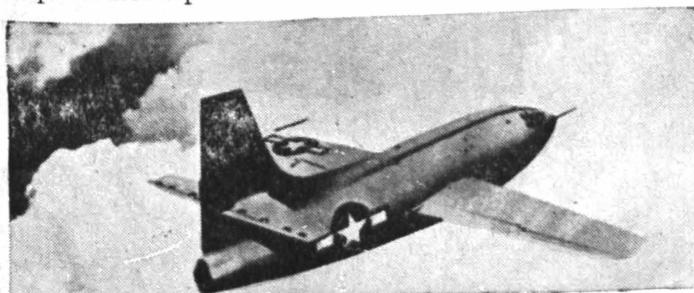
Це не була легка справа з поданням такої історії, де було б сказано, що тризуб являється українським гербом, а заразом можливим до ношення на мундирах іншої держави.

Як вислів вдячності, хор. Олек передав міг. О. Городиському пропам'ятну книгу кляси з відповідним присвяченням.

Відтепер гарно виконаний мосяжний тризуб на відповідному щиті — як відзнака кляси 66-с пишатиметься на стіні відзнак школи.

Ми віримо, що хор. Ст. Олек здобуде в житті ще не один особистий успіх, чого йому найщиріше бажаємо, і напевно, завдяки його особистим контактам коло приятелів української визвольної справи пошириться.

О. Го.

Не вияснено, яким чином високочастотні коливання радіовиль перетворювалися у пльомбі в звукові.

Зараз лікар Пухарик разом з радіотехніками пробує створити радіоприймач, який уже свідомо можна було б вставити в рот.

Гадають, що такий приймач, можливо, й буде сконструйований, але чи буде він виключатися — важко сказати.

«НС»

ПОВІТРЯНИЙ ЗАМОК

Протягом багатьох років англійське міністерство фінансів регулярно відпускало кошти на втримання замку «філлінгари», побудованого в XVII столітті Карлом II. Нещодавно урядовець міністерства вирішив перевірити, як витрачаються ці гроші.

Та як же був здивований пильний урядовець, коли на вказаному місці ніякого замку не виявилось. Його тут ніколи й не існувало.

Шляхом детального дослідження з'ясовано, що над міністерством фінансів пожартував не хто інший, як сам ... Карл II. Щоб видурити у своїх підданих додаткові податки, він у 1666 році наказав зарахувати до числа своїх володінь неіснуючий замок «філлінгари».

АТОМОВА СИЛА ФРАНЦІЇ

Франція має вже 24 бомбовики «Міраж 4», вивінувані французькими атомовими бомбами та цілковито приготовані до діяння. На початку 1966 р. їх було 62, з яких 36 постійно перебувають у алярмовому поготівлі.

Голова комісії оборони у французькому парламенті Сан'вінет заявив, що ці літаки мають швидкість 2 200 кілометрів на годину і можуть легко дістатись до Москви, де потрапили б знищити 90 процентів населення. В 1970 році мають уже бути готові також французькі ракети середнього засяぐу, які служитимуть до оборони Франції та протистояння на ворога.

АФОРІЗМИ

Зла людина потребує великої слави в своїх (на її думку) добрих ділах, — тільки Божа людина прагне до зрозуміння її діл.

* * *

Якщо ви українець і маєте менше здібності підсилити нашу едність у братерстві, то не перешкоджайте у цьому іншому, і то з вас буде великий патріот.

* * *

Питаєте, — яка різниця поміж українцями й англійцями? Коли українець розгнівається на чужинця, то зганяє зло на своєму; а англієць — робить це навпаки.

* * *

Якщо у вас появляється злоба і ненависть до людини чи людей, — це перша ознака вашої власної ненависті до самого себе.

Федір ЯКИМЕНКО
Олдгам, Англія

Михайло ЧХАН

ЧЕСТЬ і ЧЕСНІСТЬ

Чи знаєш ти, а я це добре знаю,
Що значить хоч би раз програти бій?
Ти відчував, рожевий горлодраю,
Розчарування та зневіри біль?
Пекучими слізами ти не плакав,
Без голосу від жаху не кричав —
Ти навіть кров і слізози криеш лаком,
Бо не твої ті слізози та печаль!
Ти з тих, хто над народним горем чмише,
І пильно так свій кут охороня —
Ні, ти не знаєш, що найболіячіше
І найвразливіше над все — брехня.
То ж — суховій для весняних мелодій,
Дракон, який жере грядущий день!
То ж — безсorumний і огидний злодій,
Що краде віру в розум та людей!
Училися ми в майбутнє зазирати,
А нас події ставили сторчма,
Нас час навчив, щоб від брехні до зради
Аж ніякої відстані нема.
Хворіли ми від Пруту до Уралу,
Ми крижаніли, димли на вогні,
І кров'ю наша честь не раз стікала,
Бо вірили мі інколи брехні.

Нема для правди брата ані свата,
Вона під сонцем всі чини рівня,
І як неправду м'яко не назвати,
Та все ж вона —

голісінська брехня!

Віршуй, поете, формами старими,
Сил із мішка потерті п'ятаки,
Клепай і куй доistorичні рими,
Каліч слова, шматуй і мни рядки —
Народ простить

Простити убогість нашу,
Простити нас, як синів, тебе й мене,
Ну, може, посміться: «Дурень!» — скаже,
По-доброму, по-батьківськи лайні.
А може, і почубить за химери,
Але ні кому — і тобі й мені —
Хоч вийдемо в новітній Гомери,
Не подарують жадної брехні.
Такою ми народжені доброю
І так зростали в цій складній добі,
Що годимось до праці і до бою
Тоді, коли не брешемо й собі.

(«Дніпро», ч. 1, 1965, стор. 50-51)

Всю кореспонденцію просимо надсиляти на адресу:

O. Sobtschynsky, 791 Neu-Ulm/D.,
Grabewiese 11, Germany.

Грошові розрахунки за журнал «Штурм», як рівно ж і добровільні датки на його Пресовий

фонд, та належність з осередків для Головної Управи Легіону С. В. Петлюри, просимо пересилати лише на адресу:

„Sturm“, Kreis- u. Stadtsparkasse,
791 Neu-Ulm/D., Konto Nr. 34587.

ГОЛОВНА ВІЙСЬКОВА УПРАВА ЛСП

„ШТУРМ“

**військово-політичний журнал
Легіону імені Симона Петлюри
Редакція колегія**

Редакція не вміщує статей, не підписаніх ім'ям та прізвищем автора. В сирії неприйнятіх статей не листується. Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову. Статті, підписані авторами не конче висловлюють погляди чи становище редакції.

**Набувайте „ШТУРМ“ у Місцевих Відділах Легіону Симона Петлюри
та в уповноважених і фольпортерів „Українських Вісім“**

Ціна одного примірника журнала „ШТУРМ“

Австралія	0:02:06 австр. фунт.
Австрія	8 австр. шил.
Аргентина	15 арген. пез.
Бельгія	12 бельг. фран.
Бразилія	30 браз. круз.
Великобританія	0:02:00 англ. фунт.
Голландія	1 гол. гульд.
Канада	30 кан. центів
Німеччина	1 нім. марка
США	30 амер. цент.
Франція	1,5 н. франків